

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ
«Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника коледжу
з навчально-методичної роботи

 Г.В. Даниліна
« 27 » 01 2021 р.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

з навчальної дисципліни

«ПОЛІТОЛОГІЯ»
(назва навчальної дисципліни)

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
(шифр та назва галузі знань)

спеціальності 073 «Менеджмент»
(шифр та назва спеціальності)

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
денної форми навчання за спеціальністю 073 «Менеджмент»
(шифр та назва спеціальності)

з навчальної дисципліни «Політологія»
(назва навчальної дисципліни)

Відокремленого структурного підрозділу «Криворізький фаховий коледж Національного
авіаційного університету». – Кривий Ріг, 2021 – 10 с.

Укладач: викладач, к. пед. н., спеціаліст вищої категорії Висоцька Любов Віталіївна
(посада, наук. ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи
обговорено на засіданні кафедри/ циклової комісії
соціально-гуманітарних дисциплін
(назва кафедри/циклової комісії)

Протокол № 9
від «22» 12 2020 р.

Завідувач кафедри/

Голова циклової комісії

[підпис] Коваленко О.Ф.
(підпис) (П.І.Б.)

ПОГОДЖЕНО

Завідувач

навчально-методичного кабінету

[підпис] Кольчак М.М.
(підпис) (П.І.Б.)

«26» 01 2021 р.

1. Пояснювальна записка

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливим елементом організації навчального процесу при вивченні навчальної дисципліни «Політологія». На самостійну роботу навчальною програмою відводиться 63 год., у т.ч. за окремими видами робіт.

2. Загальні методичні вказівки

2.1. Самостійне опрацювання навчального матеріалу навчальної дисципліни, що не викладається на лекціях.

При самостійному опрацюванні навчального матеріалу, що не викладається на лекціях, здобувачі вищої освіти повинні доповнити та розширити свої знання з політології.

Самостійне опрацювання навчального матеріалу здійснюється на основі розробленого для даної навчальної дисципліни навчально-методичного комплексу. Це дасть можливість здобувачам вищої освіти визначитися з обсягом і напрямками самостійної роботи.

Самостійне опрацювання навчального матеріалу потрібно розпочинати із розгляду інформації, що отримали на лекціях. Це дозволить систематизувати набуті знання, визначити прогалини в їх засвоєнні, отримати цілісне уявлення щодо теми розгляду, зорієнтуватися у визначенні сутності ключових питань, що винесені для самостійного опрацювання.

Важливе значення для ефективного самостійного опрацювання матеріалу має вміння здобувачів вищої освіти правильно використовувати методичні рекомендації до вивчення відповідної навчальної дисципліни. Особливу увагу слід звернути на рекомендовані навчально-методичні матеріали.

Критерієм ефективності самостійного опрацювання програмного навчального матеріалу, що не викладається на лекціях, є якість засвоєння знань, яка перевіряється під час участі здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, при виконанні індивідуальних завдань та в результатах підсумкового контролю.

Слід також пам'ятати про критерії оцінювання самостійної роботи, до яких відносяться: повнота розкриття теми завдання; рівень практичної спрямованості; якість презентації; рівень відповідей на питання, поставлених в ході обговорення.

2.2. Підготовка до практичних занять.

Підготовка до практичних занять потребує серйозних зусиль з боку здобувача вищої освіти. Зокрема, готуючись до практичних занять, потрібно самостійно досить глибоко опрацювати відповідну тему з курсу шляхом вивчення лекції, рекомендованих навчально-методичних джерел, здійснити самостійний пошук додаткових джерел інформації, використовуючи інформаційні засоби навчання.

Слід урахувати, що на виступ на практичному занятті відводиться не більше 10 хвилин, тому матеріал має викладатися по суті, стисло і чітко, і завершуватися короткими висновками. Не слід забувати про вільну форму викладання матеріалу.

2.3. Виконання індивідуальних завдань

При підготовці індивідуального завдання слід керуватися вимогами, які висуваються до цього виду самостійної роботи. По-перше, воно має характеризуватися чіткою структурою згідно з визначеним планом. По-друге, індивідуальне завдання повинно логічно висвітлювати предмет, який розглядається. По-третє, воно повинно мати узагальнюючий характер оцінок подій, явищ. По-четверте, характеризуватися чіткою аргументацією висновків з усіх поставлених питань.

2.4. Вимоги до оформлення самостійних робіт:

- **відповіді на питання**, винесені на самостійне опрацювання, здобувач вищої освіти виконує в окремому зошиті (письмово) для самостійних робіт в обсязі 14-16 сторінок або веде електронний конспект;

- **конспект** необхідно складати в робочому зошиті для аудиторних занять у

послідовності, визначеній в плані практичного заняття. При цитуванні вказувати джерело інформації, посилаючись на використану літературу;

- **повідомлення** готуєте в об'ємі 2 – 5 сторінок до практичних занять, консультацій, заліку;

- **реферат** готуєте в об'ємі 20 – 25 сторінок до практичних занять, консультацій, заліку.

3. Орієнтований тематичний план з тем, які винесені на самостійну роботу

№ розділу, теми	Назва розділу і теми	Кількість годин на самостійну роботу
Розділ №1. «Теоретичні та історичні основи політології»		
1.1	Вступ. Предмет і функції політології	6
1.2	Зародження науки про політику та основні етапи розвитку світової політичної думки	6
1.3	Розвиток політичної думки в Україні	6
	Всього за розділом №1	18
Розділ №2. «Політичне життя суспільства»		
2.1	Політична влада і механізми її функціонування	6
2.2	Політична система. Політична система сучасної України.	6
2.3	Демократія. Вибори та виборчі системи	6
	Всього за розділом №2	18
Розділ №3. «Політична система суспільства»		
3.1	Держава як головний інститут в політичній системі суспільства	6
3.2	Політична еліта та лідерство	6
	Всього за розділом №3	12
Розділ №4. «Основні проблеми світової політики»		
4.1	Світова політика. Глобальні проблеми сучасності	6
4.2	Україна в системі міжнародних відносин	6
4.3	Підсумкове заняття	3
	Всього за розділом №4	15
Всього за 2 семестр		63
Всього за навчальною дисципліною		63

4. Методичні вказівки до самостійної роботи

Розділ №1. «Теоретичні та історичні основи політології»

Тема 1.1. Вступ. Предмет і функції політології

(1. – с. 8-35; 2. – с. 4-17; 3. – с. 11-32; 5. – с. 4-22; 6. – с. 10-21; 7. – с. 9-31)

Питання для самоконтролю:

1. Що є об'єктом вивчення науки політики, а що — предметом?
2. Як трактували (розуміли) політику мислителі різних епох?
3. Які терміни використовуються в зарубіжній науці для позначення того ареалу дійсності, який описується у вітчизняній науці поняттям політологія? Що означає кожний із них?
4. Як визначив обсяг поняття політичної науки міжнародний колоквіум ЮНЕСКО 1948 рік?
5. Якими методами послуговується наука політики? Чи є серед них найефективніший?
6. З якими суспільними науками «співробітничает» політологія у дослідженні політики? Яку роль при цьому виконує наука політики?
7. Яку роль виконує в суспільстві політика?
8. Які функції виконує політологія?
9. Чи впливає, на вашу думку, політика на професійну діяльність, якою ви будете займатися після закінчення вищого навчального закладу?
10. У чому ви вбачаете необхідність вивчення політології?

Тема 1.2. Зародження науки про політику та основні етапи розвитку світової політичної думки

(1. – с. 35-50; 3. – с. 32-107; 6. – с. 21-40; 7. – с. 31-80)

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте політичну думку Древнього Сходу.
2. Яку форму державного правління вважав найбільш прийнятною Платон і чому?
3. Як ставилися Платон й Аристотель до демократії?
4. Визначите основні риси політичної думки епохи Середньовіччя.
5. Чому Н. Макіавеллі вважають родоначальником політичної науки?
6. Зрівняйте погляди Т. Гоббса й Дж. Локка на місце й роль держави.
7. Оцініть внесок Ш.Л.Монтеск'є й Ж.Ж.Руссо в розвиток політичної теорії.
8. Які основні політологічні концепції марксизму?
9. Назвіть основні політологічні школи сучасності і їхніх представників.

Тема 1.3. Розвиток політичної думки в Україні

(1. – с. 50-57; 3. – с. 107-148; 6. – с. 40-59; 7. – с. 80-128)

Питання для самоконтролю:

1. Які політичні ідеї характеризують Конституцію П. Орлика?
2. Яку форму державного правління обгрунтовано у Статуті Товариства Кирила і Мефодія? Чому?
3. Автором яких політичних ідей був М. Драгоманов?
4. М. Міхновський — патріот, націоналіст чи політичний провокатор? Обгрунтуйте своє розуміння.
5. У чому ви вбачаете внесок Михайла Грушевського в українську політичну думку?
6. Чому В. Липинський не підтримував ідей соціалізму та демократії, натомість відстоював ідею консервативного монархізму?
7. Хто автор праці «Заповіт борцям за визволення»? Які політичні ідеї висловлені в ній?

8. Яку форму державного правління намагалися запровадити Українська Центральна Рада, П. Скоропадський, комуністи?
9. Д. Донцов увійшов в історію вітчизняної політичної думки як автор своєрідної концепції. У чому її оригінальність, сила та вади?

Розділ №2. «Політичне життя суспільства»

Тема 2.1. Політична влада і механізми її функціонування

(1. – с. 67-75; 3. – с. 148 - 209; 5. – с. 22-34; 6. – с. 75-92; 7. – 147-169)

Питання для самоконтролю:

1. Чим зумовлена влада? Що означає цей феномен?
2. Коли і для чого виникає політична влада?
3. Назвіть характерні ознаки політичної влади.
4. Які є джерела (підстави) та ресурси влади?
5. Що таке легальність, а що легітимність політичної влади?
6. Охарактеризуйте основні види влади.
7. Які є засоби здійснення і форми реалізації влади?
8. Розкрийте зміст основних принципів політичної влади.
9. Які є типи легітимності політичної влади?

Тема 2.2. Політична система. Політична система сучасної України

(2. – с. 17-53; 3. – с. 209-249; 5. – с. 41-57; 6. – с. 92-103; 7. – с. 189-210)

Питання для самоконтролю:

1. Коли в політологію було введено поняття «система»?
2. Як визначають поняття «політична система» Т. Парсонс, Д. Істон, Д. Алмонд?
3. Які функції виконує політична система?
4. Які існують типи політичних систем? За якими критеріями їх розрізняють?
5. Що означають поняття «політична організація суспільства», «політична структура суспільства»?
6. Які елементи політичної системи визначає Конституція України?
7. Назвіть основні компоненти політичної системи?
8. Які складові елементи політичної системи ефективно діють в Україні?
9. У політичній літературі виділяють три і п'ять типів політичних режимів. Аргументуйте.

Тема 2.3. Демократія. Вибори та виборчі системи

(2. – с. 85-98; 5. – с. 95-102; 6. – с. 103-124; 7. – с. 293-302)

Питання для самоконтролю:

1. Чи можлива справжня демократія? Чи демократія є утопія? Відповідь обґрунтуйте.
2. Що таке пряма демократія, які вона має переваги?
3. Чому необхідна представницька форма демократії? Які вона несе обмеження демократії?
4. Назвіть основні сучасні концепції демократії, розкрийте їх зміст?
5. Чим сучасна демократія відрізняється від античної?
6. Чому ЗМІ виступають інструментом демократії?
7. Чому вибори – необхідна ознака і умова демократії?
8. Що таке виборча система?
9. Які є види виборчих систем?

Розділ №3. «Політична система суспільства»

Тема 3.1. Держава як головний інститут в політичній системі суспільства
(1. – с. 83-93; 2. – с. 53-75; 3. – с. 463-560; 5. – с. 57-68; 7. – с. 210-261)

Питання для самоконтролю:

1. Кому належить ідея запровадити в науку політики поняття «система»? Коли це було зроблено?
2. Як визначали поняття «політична система» Т. Парсонс, Д. Істон, Г. Алмонд? Які моделі політичних систем вони розробили?
3. Які функції виконує політична система?
4. Які існують типи політичних систем? За якими критеріями їх розрізняють?
5. Що означають поняття «політична організація суспільства», «політична структура суспільства»?
6. Які елементи політичної системи визначає Конституція України?
7. Що таке політичний режим і як він співвідноситься з політичною системою?
8. Чому демократія вважається кращою порівняно з іншими режимами?
9. Назвіть основні складові компоненти політичної системи. Які з них ефективно діють у політичній системі України?

Тема 3.2. Політична еліта та лідерство

(1. – с. 132-145; 3. – с. 353-372; 5. – с. 76-86; 7. – с. 361-398)

Питання для самоконтролю:

1. Хто в суспільстві є реальним суб'єктом державного управління, а хто — політичною елітою?
2. Кого і на яких підставах називають політичною елітою?
3. Назвіть основні концепції еліт (В. Парето, Г. Моска, Р. Міхельс, М. Вебер).
4. У чому вбачав головну причину бездержавності України В. Липинський?
5. Чи може партноменклатура вважатися політичною елітою? Аргументуйте свою відповідь.
6. Що таке елітність, а що означає елітарність?
7. Які є системи формування еліт?
8. Лідер і лідерство — важливі елементи політичної еліти. Чому?
9. Що таке політичний лідер? У чому його суспільне призначення?

Розділ №4. «Основні проблеми світової політики»

Тема 4.1. Світова політика. Глобальні проблеми сучасності

(1. – с. 170-173; 2. – с. 157-173; 3. – с. 684; 5. – с. 126-142; 7. – с. 419-447)

Питання для самоконтролю:

1. Що ви розумієте під терміном «глобальні проблеми»?
2. Як розуміти визначення «холодна війна»?
3. Які основні крани світу впливають на світову політику?
4. Що таке «біполярний світ»?
5. Вкажіть на вашу думку 3 основні глобальні проблеми.
6. Які шляхи вирішення демографічної проблеми?
7. Які шляхи вирішення екологічної проблеми?
8. Які шляхи вирішення проблеми безпеки?
9. Які шляхи вирішення проблеми міжнародного тероризму?

Тема 4.2. Україна в системі міжнародних відносин.

(1. – с. 173-182; 3. – с. 684-758; 5. – с. 143-152; 6. – с. 203-210;)

Питання для самоконтролю:

1. Що ви розумієте під терміном «міжнародні відносини»: відносини між державами, світову політику, зовнішню політику держав, міжнаціональне спілкування?
2. Як розуміти визначення «суб'єкт міжнародних відносин»?
3. Хто згідно з Конституцією України визначає зовнішньополітичний курс держави, забезпечує його реалізацію?
4. Членом яких міжнародних (світових, регіональних) організацій є Україна?
5. Які, на вашу думку, стратегії (дії) України на міжнародній арені сприяють реалізації внутрішньої політики, а які справляють негативний вплив?

Тема 4.3. Підсумкове заняття

(1. – с. 2-326; 2. – с. 3-180; 3. – с. 3-840; 4. – с. 4-304; 5. – с. 3-244; 6. – с. 3 - 268; 7. – с. 3-472)

Питання для підготовки до підсумкового контролю знань:

1. Назвіть принципи і функції політології.
2. Визначте поняття «політика».
3. Що є об'єкт і суб'єкт політики?
4. Розкрийте політичну теорію Аврелія Августіна. (примат церкви над державою, релігійних норм над правовими, божого Духа над матеріальним).
5. Що лежить в основі політичної поведінки за Макіавеллі?
6. Розуміння Макіавеллі держави і суспільства.
7. Як розглядав державу Монтеск'є?
8. Чим відрізняється тлумачення природного і позитивного права у Монтеск'є?
9. Чим відрізнялось розуміння суспільної угоди Гобса, Лока від Русо?
10. Визначення політичної влади.
11. Основні концепції влади.
12. Зміст і основні висновки біховіористичної концепції влади.
13. Основні положення релятивістської концепції влади.
14. Що таке легітимність влади?
15. Принципи і сутність поділу влади.
16. М.Вебер про три типи влади.
17. Основні види влади.
18. Основні види етнічних об'єднань.
19. Нація суб'єкт і об'єкт політики.
20. Основні фактори становлення української нації.
21. Особливості розвитку української нації.
22. Сутність і зміст української національної ідеї.
23. Основні виміри національної ідеї. (етнічні, соціально-економічні, політичні, духовні тощо).
24. Етапи які сформували систему цінностей техногенної цивілізації.
25. Чому демократія є необхідною умовою розвитку техногенної цивілізації?
26. Чому античний поліс був першою історичною формою становлення демократії?
27. Критерії демократії К.Попера, які визначають типи демократії.
28. Головна ідея конкурентної моделі демократії.
29. Інститути представницької і прямої демократії.
30. Протиріччя у соціалістичній концепції демократії.
31. Основні історичні форми демократії.
32. Типи демократії. (безпосередня, представницька)
33. Сучасні теорії демократії і їх особливості.

34. Соціальні та ідейні витоки демократії.
35. Походження і сутність держави.
36. Основні елементи держави.
37. Основні підходи до аналізу сутності і походження держави.
38. Основні функції держави.
39. Форми державного устрою.(унітарна, федеративна, конфедеративна)
40. Що таке республіка як форма правління?
41. Відмінність президентської республіки від парламентської.
42. Визначення, сутність, основні ознаки правової держави.
43. Теоретичні засади правової держави у творах українських мислителів.
44. Поділ влади: сутність, принципи і механізм взаємодії.
45. Поняття громадянського суспільства.
46. Сутність концепції громадянського суспільства.
47. Головні інститути громадянського суспільства.
48. Основні різновиди політичних режимів.
49. Соціальні групи як основні суб'єкти і об'єкти політики.
50. Сутність і політичне значення поняття "середній клас".
51. Основні теорії соціальної структури суспільства.
52. Теорія соціальної стратифікації.
53. Поняття та ідейні витоки тоталітаризму.
54. Особливості авторитарних політичних систем.
55. Структура, функції та типологія політичних систем.
56. Поняття політична система.
57. Основні елементи політичної системи.
58. Функції політичної системи.
59. Типологія політичної системи.
60. Основні виборчі системи.
61. Функції виборів у демократичному суспільстві.
62. Основні напрямки сучасних елітарних теорій.(макіавеллістська школа, ціннісні теорії, теорія демократичного елітаризму, концепція плюралізму еліт, ліберальні концепції).
63. Типологія еліт.
64. Теорія еліт і її особливості.
65. Політична еліта України: особливості формування та етапи еволюції. Д. Донців, В. Липинський, М. Драгоманов про роль еліт у державотворенні.
66. Шляхи становлення сучасної еліти в Україні.
67. Поняття лідер.
68. Основні концепції лідерства.
69. Харизматичний лідер.
70. Поняття політичного конфлікту.
71. Об'єкт і суб'єкт політичного конфлікту.
72. Типологія політичного конфліктів.
73. Основні методи врегулювання конфліктів. (консенсус, уникнення конфлікту, відкладення конфлікту, посередництво, арбітраж, переговори)
74. Історичні, національні та культурно-духовні особливості релігійних відносин.
75. Особливості сучасних міжконфесійних відносин в Україні.

5. Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення навчальної дисципліни

1. Баранівський В.Ф. Політологія: Підручник. – Київ: Національна академія управління, 2016 р. – 236 с.
2. Воронянський О.В., Кулішенко Т.Ю., Скубій І.В. Політологія: Підручник. – Харків: ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017 р. – 180 с.
3. Горлач М.І., Кремень В.Г. Політологія: наука про політику: Підручник (для студ. вищ. навч. закл.). – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 840 с.
4. Піча В.М., Хома Н.М. Політологія: підручник для студ. вищ. закладів освіти. – 5-те вид., стер. – Л.: Новий Світ-2000, 2008. – 304 с.
5. Томахів В. Політологія, Навч. посібник. Вид. т-е, доповнене. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018 р. – 244 с.
6. Тупчієнко Л.С. Політологія: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 268 с.
7. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2010 р. – 472 с.